

Auteur: Nienke Plantinga | Beeld: Peter Wouda

Nieuwe natuur stapel je met elkaar op

Nu op grotere schaal steeds meer steden bezig zijn met "ontsteden", wordt de stapel oude stenen alsmat hoger en hoger. Liggen er nu gemeentewerven vol met stapels tegels? In Heer-veen niet, daar doen ze het anders: daar stapelen buurtbewoners stenen in de gezamenlijke ruimte en zo ontstaat er nieuwe natuur. Er ontstaat een "Eco-kathedraal". Een gebied waar mens, plant en dier in gelijkheid samenwerken. Zonder plan. Zonder budget. Alles wat over is, komt ernaartoe. En wat de buurt gunt, komt er vanzelf naar toe. Het wordt als het ware een magneet, een groene magneet in een omgeving van stenen.

Vaak worden nieuwe parken of groene zones door de stad met een concreet plan vormgegeven. Zo is men gewend te werken: perceel opmeten, wensen doorspreken, tekening maken en aanleggen maar. Maar de natuur werkt vaak niet zo. Die wil zich langzaam ontwikkelen via een opbouwende weg van

natuurlijke successie: braakliggende grond wordt vaak eerst overwoekerd door grassen en onkruiden, of kruiden (het is maar hoe je het wilt zien). Vervolgens komen er vaste planten en struiken. In een later stadium zie je de eerste pioniersbomen komen, de berken en de wilgen. En zo ontstaat een bos, een

gelaagd systeem met alle fasen van successie in zich. Een bos met een complex systeem waarin evenwicht is en veel dieren zich thuis voelen. Die vinden vaak niet hun onderkomen in eenzijdige aanplant van vaste planten en struiken of eenzijdige stroken met krentenbomen of eiken.

Ecokathedraal

Dus met vrije materialen, met behulp van vrije energie ontstaat vanzelf natuur? Hoe werkt dat? Stel je voor: je hebt een strook in de stad, langs de rondweg van 5 bij 100 meter. De bomen worden gekapt of teruggesnoeid en er is ruimte voor een nieuwe aanplant, bijvoorbeeld een Ecokathedraal. Het beste begin is een groep buurtbewoners die dat wel ziet zitten, zij adopteren de grond en zijn een team van bouwers. Voor minimaal een dagdeel in de week gaan ze samen lekker aan de slag: natuur bouwen, in hun vrije tijd. De gemeentewerkers zijn druk met het verzamelen van tegels uit een ontsteningsproject elders in de stad. Zij brengen regelmatig een vracht tegels naar deze plek, in plaats van dat ze die opslaan in de gemeentewerf. Alle soorten en maten stenen door elkaar. Het is nu wel duidelijk dat de doorgeschoten verstening de leefbaarheid van de stad in de weg zit. Vergroenen is het nieuwe credo.

Groeidocument

In Heerenveen is Peter Wouda enthousiast "stapelaar" en fotograaf. Met trots vertelt hij over het begin van de groenstrook aldaar. Buurtbewoners vonden het wel spannend in het begin en nu zie je vooral trots bij de omwonenden, zij wonen bij de Ecokathedraal! Iedere woensdagmorgen is er een groep van drie of vier mannen die op woensdag hun vrije dag hebben en graag buiten zijn. Ze hebben allemaal hun eigen kijk op het stapelen. Wouda vertelt graag het verhaal door, met zijn Instagram-beelden op @leroytuin. Een andere vrijwilliger is verzot op inheemse planten, weer een ander vindt het gezamenlijke sjuouwwerk en het buiten zijn heerlijk. Ze leren de mensen in de buurt goed kennen, vooral hondenbezitters die dagelijks een wandeling door het natuurrijke parkje maken. Wouda vertelt ook over de uitbreiding die de strook nu krijgt; deze is tot stand gekomen door een akkefetje met de gemeente bij het onderhoud. Nu laten ze het nieuwe deel eerst een tijd met rust zodat het kan herstellen en rijpen. De gemeente zag graag een plan voor die uitbreiding, maar eerst starten ze daar met de cyclus: observeren -

NL Doet in actie

meebewegen - reageren et cetera. Wat is er al en wat is er nodig? Zo ontstaat geen tekening, maar een soort van groeidocument. De ideale basis voor het vormgeven van nieuwe natuur. Intuïtief en gebruikersvriendelijk. Met superkleine stapjes voorwaarts.

Vogelhabitat

De bouwers juichen bij de eerste vracht stenen die gebracht wordt. Al snel rijst de vraag: waar te beginnen? Allereerst is een basispad en een basiszitje wel handig, dus steen voor steen zie je hier een vorm, een rand ontstaan. Met de hand krijgt elke steen een nieuwe plek. Machines zijn hierbij niet nodig, wellicht bij aanvang om een paar stobben te verwijderen, maar verder mag het lekker natuurlijk verlopen. De eerste vogels en bijen nemen al een kijkje, je ziet het ondergrondse

Vrouw plukt moerbeï

Wormen habitat

leven ook juichen bij deze rust en komst van diversiteit. Want lokale enthousiastelingen die ook 'ns een tegel hier en daar brengen, komen op een gegeven moment ook met planten en stekken aan, soms complete bomen die te groot voor de tuin worden krijgen een plek in de natuur. Zo ontstaat stukje bij beetje nieuwe natuur midden in de stad.

'Le Roy-tuinen'

De grondlegger van de Ekokathedraal in Heerenveen, Louis le Roy, die ook zo begon, kan met trots terugkijken wat is ontstaan na 50 jaar steentje voor steentje stapelen op

een strook van 10 bij 200 meter. Midden in Heerenveen. Van de gemeente kreeg hij de vrije hand, hij sloot een onderhoudscontract met de gemeente voor 100 jaar. Uniek in ons land. Maar in zijn ogen kon het alleen op deze manier, dat de mens een stap terugdeed en de natuur een stap naar voren. Hij gruwelde van de tuinen die iedere 5 jaar over de kop gingen, hij hield van het langetermijndenken. Inmiddels is het een volwaardig bos geworden, in synergie met de omgeving. Er ligt een looppad, er zijn zitelementen en kleine podia ontstaan, een groot plein met een hoge wand eromheen. Ingangen zijn er op allerlei plekken, de zogenaamde olifantenpaadjes krijgen er de ruimte. Dat is het voordeel als je steentje voor steentje legt, je ziet dan hoe de gebruikers er doorheen lopen. Dat ontstaat vaak niet op de tekentafel. Evenals de plantkeuze; als je goed kijkt zou je het een voedselbos kunnen noemen. Er zijn diverse eetbare soorten te ontdekken, is het niet voor de mens, dan wel voor de dieren. Het onderhoud bestaat slechts uit het wegknippen van hangende gevaarlijke takken, dat is het.

Natuurlijk evenwicht

Het natuurlijk evenwicht dat er ontstaat tussen mens, plant en dier is uniek te noemen. Buurtbewoners willen er nooit meer bij weg, dagelijks zien ze het bos groeien en bloeien. Het krioelt er van de vogelsoorten, zoogdieren en insecten, meer dan in welk park dan ook. En natuurlijk gaat er ook weleens wat mis. De gemeente snoeit overhangende takken af en toe terug, er klaagt heus wel eens iemand over een boom die te groot wordt, ook zal het team bouwers de ene keer wat dunner zijn en dan weer wat dikker. Alle factoren fluctueren weleens. Maar uniek is het dat tussen al die oude gestapelde stenen zoveel diertjes en leven zijn weg vindt. En het is ook nooit klaar, altijd kan er nog iets bij, of een bijzondere vogelbessenplant die de buurman doneert, of een appelboom voor de buurvrouw op de hoek die er zelf geen ruimte voor heeft, of de vogelwacht die een twaalfstal vogelhuisjes doneert. Groen brengt leven!

Voedselbossen

In de tijdgeest van nu is het de hoogste tijd dat er meer Ekokathedralen komen in de stad. Iedere stad een strook of iedere wijk een strook. Omvormen van bestaande plantsoenen tot levendige bosstroken. Samenvoegen van pad en groen. Hondenuitlaatplaatsen volplanten tot bosstrook. Parken nieuw

Wat er kan groeien in 15 jaar

leven inblazen tot inheemse stadsparken voor alle stadse fauna. Het vergt wel lef van een gemeente. Want het is een compleet nieuwe manier van denken en werken. En het heeft tijd nodig om te rijpen. Maar met de huidige hang naar eetbare bossen, voedselbossen en pluktuinen is er een prachtige brug naar beide te slaan. Het maakt de stadse leefomgeving weer aantrekkelijk en biodiverser, er mag blijven staan wat er omkomt, biologischer en inheemser kun je het niet hebben. Het kan lastige versteende wijken weer nieuw leven inblazen, de mensen een uitlaadklep geven, mensen met elkaar in verbinding brengen. Het mag een groene magneet worden, een groene magneet in een omgeving van stenen.

Over de auteur

Nienke Plantinga (43) begon haar loopbaan via de sociale opleiding Personeel en Arbeid aan de Hogeschool Windesheim. Ze ontwikkelde zich sinds 2001 als personeelsmedewerker en -adviseur in de onderwijssector en de gehandicapenzorg en volgde in 2009 haar hart richting de tuinen. Ze deed een opleiding NLP, vervolgens Tuinarchitectuur en tenslotte dook ze ook de "Permaculture Design" in. Dat leidde tot haar eigen tuinontwerpbureau Magnolia Tuinontwerp en de boekenserie over Avontuurlijk Tuinieren (KNNV Uitgeverij), voor tuinen vol leven en ter bevordering van de biodiversiteit. Sinds december 2020 werkt ze tevens als consultant bij Stichting Steenbreek in Friesland om gemeenten te ondersteunen bij vergroening.